

Prosjekt

Vern vipa

For vern av vipa og de øvrige fuglene i Karmøys
kulturlandskap

Rapport 6-2017 BioDiv2010

Arnt Kvinnesland

Tittel: Prosjekt Vern Vipa. Rapport 6-2017.

Forfatter: Arnt Kvinnesland.

Foto: Arnt Kvinnesland. Forside: Vipe forsvarer reviret sitt ved kongsgarden på Ferkingstad.

Forkortelser er benyttet for navn knyttet til mange observasjoner. OKB: Oskar K. Bjørnstad, HIH: Hans Inge Hansen, JSI: Jonny Simonsen, KBS: Knut Bendik Storesund, KMS: Kjell Magne Storesund, AO: Artsobservasjoner.no (observatører til omtalte funn kan søkes opp). Observasjoner som ikke knyttet til kilde, er gjort av forfatter av rapporten.

Emneord: Vipe, vern, mangfold, naturforvaltning, kulturlandskap.

Ferdigstilt: 9.10.17.

BioDiv2010 bestod i 2017 av følgende personer: Oskar K. Bjørnstad (OKB), Peder Christiansen (PCH), Arnt Kvinnesland (AKV), Kjell Magne Storesund (KMS) og Knut Bendik Storesund (KBS).

BioDiv2010 vil takke alle bønder og grunneiere i Karmøy som tar hensyn til vipa og de andre hekkefuglene i åker og eng. Takk til dere som har stilt på info-møtene vi har hatt og til alle som har kontaktet oss for rådgiving og meddelt oss viktige observasjoner. Også takk til jegere som hjelper oss å holde nede antall smårovilt.

Økonomisk støtte fra: Gassco, Fylkesmannen i Rogaland og Skudenes & Aakra Sparebank. Vi takker for at dere hjelper oss i arbeidet med å ivareta vipa og de andre trua fugleartene i Karmøys jordbrukslandskap.

Kontakt oss: Prosjektet Vern Vipa fortsetter i 2018. Kontaktpersoner: Knut Bendik Storesund 95 777 838 og Kjell Magne Storesund 97 573 183. Følg vipeprosjektet videre her: <http://karmoy.ringmerkingsgruppe.no/>

Innhold

Innledning	4
Innsats	4
Møter og økonomi	5
Mannskap	6
Påvirkningsfaktorer	7
Predatorer	7
Trafikk	9
Jordbruket	10
Vær- og næringsforholdene	11
Overvintring	11
Ankomst	12
Hekketid	14
Observasjoner fra hekkeplassene	14
Tabell. Bestandstall 2011-17	19
Kart. Hekkesteder 2017	20
Valg av hekkebiotoper	21
Jordleie	23
Borttrekk	24
Merkinger og kontroller	24

Oppsummering: Forekomsten av hekkende vipper i Karmøy i perioden 2011-17 har variert mellom 314 og 423 individer. Vi kan i løpet av prosjektperioden se enn viss nedgang i bestanden og en tydelig reduksjon i antall okkuperte hekkeplasser. Denne negative trenden kan ha blitt brutt i 2017. Det ble ikke registrert ytterligere bestandstap eller tegn til at vipa er på rask vei ut av Karmøynaturen. Vi kan ane en stabilisering av antallet på rundt 200 hekkepar i kommunen.

Noe av det som drar i rett tetning er større bevissthet hos bønder på vipas vanskelige situasjon og vilje hos gårdbrukere til tilrettelegging for å trygge gode hekkeplasser med litt økonomisk støtte fra Vern vipa. I gal retning drar det høye antallet av predatorer der trolig rev er verstingen.

Innledning

Årets rapport følger malen fra tidligere utgaver. Det er brukt mye tid i felt for å få oversikt over alle hekkeplassene til vipa og følge utviklingen gjennom sesongen fra ankomst til borttrekk. Dette gjenspeiles i årets rapport Det er kortet ned på fakta og detaljer om værforholdene som påvirkningsfaktor for hekkesuksess. Dessuten har vi i år ikke med oversikt over andre trua arter i kulturlandskapet i Karmøy og hvordan sesongen forløp for de enkelte artene. Det vil vi komme tilbake til igjen i senere rapporter, dersom vi har mannskap og økonomi nok til det feltarbeidet som kreves for å få en god og gagnlig oversikt.

Møter og økonomi

De mange hundre timene som er langt ned i kartlegging og feltarbeid, er gjort uten økonomisk støtte, Vern vipa dekker utgifter kun til kjøring.

Vern vipa hadde to samlinger i løpet av våren. Utdrag fra møterefelatene følger under.

Tid: 19.04. 2017

Til stede:

Knut Bendik Storesund

Kjell Magne Storesund

Arnt Kvinnesland

Oskar Bjørnstad

Peder Christiansen, referent

Saker

1. Status hekkesesongen.
Det ble tatt en gjennomgang av alle områdene i Karmøy med vipe.
2. Avtaler og økonomi
Vi har avtaler med fem bønder/grunneiere for 2017-sesongen. Disse vil få 25 000 kr hver utbetalt ved sesongslutt for ekstra tiltak. Videre ble det avsatt 35 000 kr til seks bønder til som har jorder der det er store kjangser for å få vipen til å hekke og til å lykkes. Disse vil bli forespurt om å bli med tiltak.

Vi har foreløpig god økonomi, vi ønsker oss flere avtaler. Det er lov å passere 5000- kr grensen når vi inngår avtaler. Vi ønsker å gå i dialog med bønder om hva som passer for dem, og hva det vil koste.

Hvis det blir penger igjen etter hekkesesongen ønsker vi å bruke dem til å lage gjenlegg i høst.

3. Arter det er lovlig jakt på, som vi vil oppfordre grunneierlag til å ta ut fra småviltkort, og oppfordre Karmøy Jeger, Fisker og Naturvernerforening om å ikke jakte er:
 - a. Brunnakke
 - b. Krikkand

- c. Siland
 - d. Rugde
 - e. Orrfugl, som det ikke har vært jakt på siden 80-tallet.
 - f.
4. Stiftelsesmøte for forening registrert i Brønnøysundregisteret
Vi trenger org.nr i Brønnøysund for å søke om midler. BioDiv 2010 ble formelt stiftet som en forening på møte. Egen stiftelsesprotokoll ble underskrevet.

Tid: 15.06. 2017

Til stede:

Knut Bendik Storesund
Kjell Magne Storesund
Arnt Kvinnesland
Peder Christiansen, referent

Saker

5. Status viper i kommunen
I 2017 er det ca. 394 voksne viper. Det er en betydelig oppgang fra 2016, hvor det var ca 320.

For alle steder vi hadde avtale og brukte midler, var hekkingen vellykket. For Trygve Utviks område er status usikker.

6. Avtaler og økonomi

Gjennomgang av avtaler og godtgjørelse for den enkelte bonde som blir med på tilrettelegging.

Vi ønsker i 2017 å bruke midler på:

Sted/navn	sum	Ansvar for å spørre
Sitkagranfjerning hos Terje Hemnes	10 000	Arnt
Lage gjenlegg hos Arne Edvard, sprøyte, pløye,	10 000	Knut Bendik
Sum	20 000	

7. Arter det er lovlig jakt på, som vi vil oppfordre grunneierlag til å ta ut fra småviltkort, og oppfordre Karmøy Jeger, Fisker og Naturvernerforening om å ikke jakte er:
- a. Brunnakke
 - b. Krikkand
 - c. Siland
 - d. Rugde
 - e. Orrfugl, som det ikke har vært jakt på siden 80-tallet.
- Knut Bendik lager utkast til brev som sendes til grunneierlagene.

8. Forening registrert i Brønnøysundregisteret

Det er fortsatt et arbeid som må gjøres for å registreres. Knut Bendik og Kjell Magne ser på dette.

9. Utvide arbeidet, hva skjer i utlandet.
Vi diskuterte en del rundt problematikken med usikkerhet om hva som skjer i andre land. Det ble luftet tanker om å bruke midler på å undersøke hva som gjøres i andre land.
10. Vi ønsker å invitere noen bønder til et møte den 20. eller 21. september. Tanken er å vite mer om hvordan de driver, hva som kan virke, og hva det vil koste for bonden. Foreslåtte personer er Arne Edvard Aase og Håkon Pedersen.
11. Det ble diskutert en del om å ha et åpent vipemøte med bønder, eventuelt å invitere oss til å prate om vipe på et bonde(lags)møte. Også det å annonsere i fagblad ble foreslått.
12. Vi ønsker også å invitere «Bjoabonden» til et møte.

Mannskap

Følgende personer har utgjort Vern vipa i 2017:

Arnt Kvinnesland	46833022	arntk@online.no
Oskar Bjørnstad	91180252	kontor@fulger.net
Kjell Magne Storesund	97573183	evilcaprino@hotmail.com
Knut Bendik Storesund	95777838	knutbstoresund@gmail.com
Peder Christiansen	97156935	pch01@karmoy.kommune.no

Påvirkningsfaktorer

I dette kapittelet tar vi med kjente farer og trusler som fuglene i kulturlandskapet står over for og som er med på å påvirke bestandene.

Predatorer

Mink

- 9.4 3 tatt til nå i år i feller ved Bøvågen/Bøvatnet (K.M. Storesund)
- 22.4 Mink observert i fjæra i Vorråvågen nær Hydro (AKV).

Mink i strandkant på Håvik ikke langt fra vipemarkene. 22.4.17. Færre aktive jegere de siste årene, har gitt minken anledning til å øke i antall igjen.

Mår

Fellejakt har virket og bestanden er nå lavere enn på lenge. Ingen observasjoner fra vipenes hekkeplasser denne sesongen.

- 7.6 Flere småfugleir mårtatt ved Tømmervik, Snørteland.

Rev

Det er fortsatt mye rev i kommunen, og observasjonene fra vipas hekkeplasser er mange. Reven er utvilsomt et av våre største hinder for å få opp hekkebestanden av vipe og andre større bakkehekkende og trua arter. Revehi nær hekkeplasser til vipa har vært sterkt medvirkende til total utryddelse av hekkebestanden i prosjektperioden på Sund-Ytraland, Våge-Skeie og ved Kvitamy, Hillesland.

- 16.1 Spor i snø fra Mjølhus til Grødemsvatnet.
- 5.3 Rev observert midt på dagen i vipeområdet på Hemnes/Kvilhaug (Odd Vikingstad m.fl.).
- 20.4 Rev sett Hillesland, Hemnes og Sæbø i april.
- 15.5 Hannrev skutt Blikshavn i begynnelsen av måneden.

26.5 En rev sør for Indra Holmavatnet (JSI).

Katt

En plage større enn vi kan forestille oss for fuglene og en viktig grunn til at mange arter er trua med utryddelse. Vi tar med en fersk undersøkelse fra Australia for å dokumentere problemet (hentet fra forskning.no/4.10.17):

Katter dreper én million australske fugler daglig

En australsk studie viser at katter dreper én million fugler hver dag. Forskere er forbløffet over de høye tallene.

En studie publisert i det naturvitenskapelige tidsskriftet Biological Conversation viser at katter i Australia dreper 316 millioner fugler årlig. Australske huskatter tar livet av 16 millioner fugler årlig, mens resten drepes av ville katter. I snitt dreper australske katter i underkant av én million fugler daglig.

– Alle vet at katter dreper fugler, men på et nasjonalt nivå er omfanget forbløffende, og det bidrar sannsynligvis til å true allerede utrydningstruede arter, sier professor og studieforfatter John Woinarski ved Charles Darwin University til The Guardian.

– Katter har drept fugler i 71 utrydningstruede australske arter. Det utgjør snaue 60 prosent av utrydningstruede arter i Australia, sier professor og medforfatter Sarah Legge.

Vandrefalk

Til stede som tilfeldig jeger på over hele kommunen hele sommeren. Mest utsatt er vipene nærmest falkens hekkeplasser, slik som på strekningen Sandhåland-Liknes, Håvik-Meland og Torvastad (vestsida).

Hønsehauk

Mest utsatt er vipene nær haukens hekkeplasser. I år har flest observasjoner blitt gjort i Skudenesområdet, på Håvik-Meland og Torvastad-Bø.

26.4 Ei vipe drept og spist ved Rotamyrr, Nedre Risdal og det samme ved Bøvatnet.

Hønsehauk speidende utover jordbrukslandskapet på Stol og Ferkingstad. Viper havner årlig i haukens sterke og sylkvasse klør. 14.3.

Hubro

Predasjonstrykket på vipe er trolig lavt. Ugla befinner seg fortsatt på de fleste kjente hekkeplasser, men produserer få eller ingen unger. Trolig er vipene mest utsatt i Skudenes-området (Hillesland-Risdal-Mjølhus), på Sandhåland-Hemnes, Tjøsvoll-Heiå og Torvastad (nord og vest).

19.2 En funnet død (ikke fersk), Hålandsdalen. Sandhåland.

21.3 En ropende ved Hilleslandsvatnet.

Havørn

Representerer trolig liten eller ingen fare for Karmøys viper til tross for tilhold og jakt i vipenes hekkeområder.

20.3 1 ikke-adult satt på knaus i vipeområdet på Kvilhaug.

Ravn

Under ti hekkepar i kommunen og utsatt for forfølgelse (reirplyndring) er nok ikke rava noe stort problem for vipa for tida.

12.5 Par med hele 5 unger i Otravika – bare noen hundre meter fra det viktige vipeområdet på Hemnes, er nok ansvarlige for store tap av bl.a. vipe-egg og unger.

Ravna er en eggplyndrer av rang, men siden den selv er offer for plyndring i Karmøy er antall par så lavt at den neppe utgjør noen stor trussel mot vipene. Her en av fuglene i Otravik-pæret.

Kråke

Til stede i alle hekkeområdene til vipa. Jakt og felling av trær har vært utført som forsøk på å desimere kråkebestanden. Det er usikkert hvor store tap av egg og unger vipene lider som følge av kråka.

Trafikk

Ei vipe trafikkdrept på Bø/Nordbø i april (KBS) og en stor unge på Nordstokke i juni (informant).

Jordbruket

Slike gjenlegg med fuktige partier er blant vipenes favorittbiotoper til hekking i Karmøy. Men områdene er også dødsfeller når bøndene går i gang med pløying og såing – ofte på verst mulig tidspunkt i -begynnelsen av mai. Nes 2.5 (øverst) og 6.5.17 (nederst). Her ble ca. 30 vipeegg/unger drept.

Ett av vipereirene på gjenlegget. Flytting og tilbakelegging av reir ble forsøkt uten hell. Jordbearbeidelse og såing tar så lang tid og forstyrrelsene er så omfattende at de fleste vipene gir opp. Bønder og skogbrukere er fritatt fra naturmangfoldloven og kan fritt fram ødelegge hekkingen for fuglene dersom de kommer i veien for drifta – om artene er trua og rødlista spiller ingen rolle. Noen par la om igjen og lyktes med hekkingen.

Vær- og næringsforholdene

Vinter og tidlig vår (januar-februar)

Det ble en mild vinter – også på overvintringsområdene i V/SV Europa, noe som burde gi god vinteroverlevelse.

Vinteren og våren ble våtere og varmere enn normalt. Vipereir ble nok satt under vann noen steder. Tjøsvollvatnet 18.5.

Hekketida

Første vårmåned ble over normalen våt og mild i Karmøy og en stor del av eggleggingen var unnagjort allerede 10.4. Under begynnende klekking i begynnelsen av mai kom ei uke med varme og tørke, noe som kanskje kunne medføre matmangel for de unge vipene.

Et usedvanlig nedbørsrikt og langdrygt lavtrykk som fikk meteorologene til å gå ut med obs-varsel for Nord-Rogaland traff Karmøy 16.-18.5. Det var flom og oversvømmelser i bekker og myrer og vannet fløt mange steder på enger/åkrer. Vipeunger så ikke ut til å lide nød. Men det kan tenkes at reir – også av andre arter som hettemåke – kan ha blitt satt under vann.

Våren og sommeren fortsatte slik året hadde begynt. Alle månedene fikk mer nedbør enn normalt og temperaturen lå også godt over gjennomsnittet. For en vadefugl som vipa syntes slike værforhold å være gunstige med lett tilgang på en viktig sak på menyen: meitemark.

Overvintring

Desember-februar

Ingen vipere overvintret i Karmøy vinteren 2016/17, og det ble bare gjort en observasjon i januar. De fire observasjonene i februar dreier seg sannsynligvis alle om tidlige vårtrekkere og er notert under «Ankomst» nedenfor.

7.1 2 vipere på Taravik-markene (AO).

Vinterfordelingen av vipere på Karmøy (des.-febr. 2000-2017) har to topper; en i første uka av desember og en i midten av januar. Vårankomsten begynner sist i februar, iblant enda tidligere og gjør det vanskelig å skille overvintrere fra trekkankomne. Fordelingen på år (AO 2000-17) viser flest vinterfunn i 2005 og 2014. De tre siste årene har det vært svært sparsomt med vintervipere i Karmøy, og trenden har pekt nedover. Det samme ser en for fylket under ett. De største tallene på overvintrende vipere i Karmøy er fra første halvdel av 1990-årene.

Ankomst

Vårtrekket av vipe i Karmøy har endret seg dramatisk på få år – som en følge av generell bestandsnedgang. I 2017 ble det klart at det ikke lenger observeres store flokker på direkte trekk forbi Karmøy. Ofte var slikt trekk knyttet til lavtrykkspassasjer der flokkene fløy motvinds mot sør – da de under kryssing av Nordsjøen trolig hadde nådd vestlandskysten for langt nord i forhold til bestemmelsesstedene. De nyankomne flokkene av lokalt hekkende vipere talte ofte over hundre individer. Slike store flokker er det nesten slutt på.

Basert på det store tallmaterialet som ligger på Artsobservasjoner er det ikke noe som indikerer at vårankomsten skjer tidligere nå enn før århundreskiftet. En mulig klimagevinst ser ut til å ha blitt utlignet ved at hekkebestanden har krympet, noe som sannsynligvis bidrar til mindre konkurranse blant vipene om å være først tilbake for å kapre de beste hekkeplassene. Faktisk synes observasjonene både fra Karmøy og Rogaland for øvrig at hovedankomsten har blitt skjøvet noe fram i tid. For perioden 1985-99 var andre uka i mars toppunktet for vipetrekket, mens det i perioden 2000-17 skjer i tredje uka av mars.

De største antallene for våren (februar-april) ble i Karmøy registrert i 1992 og 1995, og i Rogaland skiller hele perioden 1992-95 seg ut med tanke på antall registrert individer. Ved starten på prosjekt Vern vipa skjøt antall innskrevne observasjoner i været, slik at den positive trenden en ser ved å sammenligne vårtrekk tallene de siste årene med år før prosjektstart, blir feilaktig.

I 2017 ble (som normalt) andre uka av mars perioden med flest vipere opptalt under vårtrekket i Karmøy. De største enkeltflokkene ble notert på Langåker 13. og 14.3 med henholdsvis 149 og 120 individer. Bare i mars 2014 er flere vipere notert i mars enn i 2017.

Vipehann tilbake ved søre enden av Hilleslandsvatnet 17.3. Tidlig ankomst til hekkeplass gjenspeiler ofte en god biotop med vellykka hekking året før.

Observasjoner fra vårtrekket/ankomsten

1 hann næringssøkende på frossen eng, Skjenet, Hillesland, 12.2 (AKV).
1 Bøvika 16.2 16.2 (AO).
3 Tarevika 21.2 (AO).
1 overflygende Syre 27.2 (OKB).
9 Tarevika 2.3 (AO)
4 Bøvika 3.3 (AO)
7 Liknes, 3.3 overflygende (AO)
42 Tarevika 5.3 (AO)
12 Kongshaugen, Fiskåvatnet 7.3 (AO)
15 Ådland 7.3 (AO)
80 Tarevika 7.3 (AO)
30 Sørbo, Velde 9.3 (AKV)
37 Stava 9.3 (AKV)
10 Bøvatnet 9.3 (AO)
52 Tarevika 10.3 (AKV)
20 Nes 19.3 (AO)
24 Kvilhaug 11.3 (AKV)
14 Hillesland 11.3 (AKV)
60 rastende på holmer og skjær i Haugavågen 13.3 (AKV).
149 rastende ved Tarevika 13.3 (AKV).
53 rastende på Kvilhaug 13.3 (AKV).
120 Tarevika 14.3 (AO)
76 Tarevika 16.3 (AKV)
35 næringssøkende på Ferkingstad og 29 på Kvilhaug 20.3 (AKV).
11 Bøvika 25.3
20 Kvilhaug 28.3

Til hekkeklassene

For hele året under ett viser Artsobservasjoner 3382 innskrevne individer mot 1919 i 2016 og 2040 i 2015. At 2000-tallets største totaltall ble satt i 2017, skyldes mer ivrige brukere av Artsobservasjoner dette året, enn reel økning i antall vipere. Når det er sagt tyder likevel også totaltallene fra hekkeklassene på en viss framgang i forhold til 2016.

De første tilbake på velbrukte hekkeplasser gjennom de siste årene: 5 Myrvang 9.3, 4 Nes 10.3, 2 Mjølhus 19.3 og 3 Nordstokke 11.3. Dette er ikke spesielt tidlig og langt fra noen rekord.

Mange av de mest produktive hekkeklassene i fjor (og foregående år) har nå vipere på plass, f.eks. 5 på Ådland, 5 på Nordstokke og 7 på Mjølhus 13.3. Likevel står ennå mange av de vanligvis «store» hekkeklassene helt tomme. 20.3: På mange hekkeplasser er vipene nå i gang med sang/spill og reirgroping. Andre steder er vipene bare å se mer sporadisk. Litt skremmende er tendensen til at ytterligere hekkeplasser fra de senere årene synes å utgå.

De første la seg til å ruge rundt 1.4 (Ådland/Fagerland), og mange var i gang med eggleggingen eller ruget 10.4.

Hekketid

Observasjoner fra hekkeplassene

OSNES-VIKJÅ

- 30.3 2 viper på fuktig beite.
- 5.4 1 par (rugende hunn).
- 19.4 Anslått 2-3 par i området (KBS).
- 25.5 Antallet redusert til ett par. Paret har unger (KBS).

HAUSKJE-HÅLAND

- 10.4 6 viper gikk på vingene nord for Håland skole
- 19.4 12 viper totalt i området. 1 reirfunn (KBS).
- 25.5 4 par varslet unger på Håland i tillegg til to tause viper på Hauskje øst for veien (KBS).

SKJØLINGSTAD

- 10.4 1 hann på fjorårets hekkeplass.
- 25.5 Et par varslet unger på Skjølingstad mot Sæbø (KBS).

GRØNINGÅ-BREKKEDALEN-MUNKASKARD

- 9.4 14 viper i alt ved sauehallen NNØ. 2 reir med egg (4 og 1).
- 19.4 6 reir med egg ved sauehallen, 2-3 par vestover mot sjøen (KBS).
- 25.5 10 viper varslet øst for hallen mot Brekkedalen pluss 3 par i vest mot sjøen (KBS). Et par med hekkeoppførsel på Engøy (KMS).

STANGEMYRANE NORD (STAMPEMYR)

- 30.3 2 ved tjernet nord for Gunnarshaugveien.
- 9.4 2 nord for veien.
- 25.5 4 par varslende nord for veien (KBS).

STANGEMYRANE SØR-ØVRE HAUGE

- 20.3 5 på markene sør for myra/veien.
- 30.3 2 sør for veien. 2 på Øvre Hauge ved skolen SV.
- 9.4 6 sør for Gunnarshaugveien, 6 ved Hauge skole; alle i vest.
- 19.4 5 par i området (KBS).
- 25.5 2 par med unger like sør for veien og 12 viper i luften vider øst mot Hauge skole. Øst for Hauge skole: Flokk med 10 ikke-hekkende individer (KBS).

ØVRABØ-NEDRE HAUGE

- 30.3 3 på Øvrabø.
- 9.4 17 ind. talt i luften samtidig. Sang/spill.
- 19.4 Maks. 20 viper i området, pluss 1 i sør mot Vikshålandsveien (KBS).
- 14.5 Hunn med unger Nedre Hauge ved Vikshålandsveien.
- 25.5 Minst 11 viper varslende langs bekken på grensa mellom Øvrabø og Øvre Hauge. Dessuten 8 viper Nedre Hauge nordover fra der veien tar av mot Vikshåland (KBS). Minst 20 viper på selve Øvrabø (fordelt på de to «dalene» i sør/nord retning (KBS).

GUNNARSHAUG

- 20.3 4 spredt i området ved hekkeplassen fra i fjor (AKV).
- 28.3 5 viper
- 30.3 1 vipe
- 10.4 2 rugende.
- 19.4 I følge grunneier skal det være i alt 14 viper spredt over hele området.
- 25.5 I alt 16 varslende viper i området (KBS).

BØVATENET-BØ-NORDBØ

- 19.3 2 ved vatnet.
- 9.4 2 ved vatnet.
- 13.4 5 ved vatnet, sang/spill. Ingen rugende.
- 19.4 2-3 par med tilhold (KBS).
- 12.5 3 vipepar varsler ved vatnet. Ei vipe rovfugltatt – ikke fersk.
- 25.5 Tilsynelatende bare 2 par med unger (KBS).

LANDE-UTVIK (REHAUGANE)

- 9.4 Utvik utgått som hekkeplass, ingen viper til stede. På Lande i alt 31 ind. i luften samtidig – men vipene flokket seg og det var liten sangaktivitet/tegn til hekking.
- 19.4 Ca. 30 viper i hekkeområdet på Lande, 3 reir med egg (KBS).
- 25.5 Lande øst (mot Utvik/Hinderaker): 20 aktive viper på våte kubeiter, Lande for øvrig ca. 20 viper til (KBS).

SØRBØ, VELDE

- 13.3 6 på hekkeplassen.
- 20.3 2 på hekkeplassen.
- 25.3 2 til stede.
- 28.3 4 på neset, 1 på skjær.
- 14.5 2 varslet.
- 25.5 2 varslet, men til sammen 7 viper til stede (KBS).

MELAND-HÅVIK (Myrvang)

- 9.3 5 på fuktig beitemark, Myrvang
- 13.3 4 på hekkeplass Meland, 9 rastende ved sjøen (Håvik).
- 21.3 4 på fyllingen, 6 i sjøkanten.
- 25.3 10 på Myrvang, 2 ved sjøen og 1 på fyllingen nord for tunnelen..
- 27.3 2 på Meland, 4 på tunnelfyllingen og 10 på kubeitene på Myrvang.
- 5.4 13 samtidig i luften på Myrvang, 6 på fyllingen og 2 på Meland.
- 30.4 14 i hekkeområdet på Myrvang. 2 ind. på fyllingen pluss 1 par rugende på gjenlegget. 4 viper på Meland hvor av 1 rugende.
- 14.5 6 på sauebeite på Meland: 1 par med unger pluss 4 sang/spill.
- 29.5 3 par på/ved fyllingen: 1 par med unger, 1 rugende, 1 par til varslende.
- 7.6 14-16 viper til stede i hekkeområdet på Myrvang nord til Ringaveien, ikke alle varslende.

NORDSTOKKE

- 11.3 3 hanner på gjenlegg.
- 13.3 5 ind. på hekkeplassen (gjenlegg)
- 21.3 3 på hekkeplassen. Fortsatt 27.3.
- 30.3 2 på hekkeplassen.
- 5.4 1 rugende pluss 3.
- 23.4 2 rugende.
- 29.4 1 par med pull, 1 par rugende.

- 15.5 3 ad. og 5 pull til stede på gjenlegget.
- 24.5 Grøfting og drenering med tungt utstyr på gang midt i tilholdsstedet for de to vipefamiliene som ikke ble sett.
- 7.6 Bare 1 hunn med 1 unge igjen i området etter jordbebeidingen sist i mai.

VEAVARDEN-SLETTEN-MANNES

- 29.3 1 Mannes (AO)
- 15.5 10-12 ind. varslet kraftig på sauebeitene på Mannes.

HARINGSTAD-VEAMYRÅ

- 14.5 To viper varslet unger sør for Veakrossen, pluss et par med 3 unger sett inne på industrifeltet på Veamyrå.

HEIAVATNET (MYRENE I VEST)

- 29.3 1 sett fra avstand i myrene i vest.
- 8.4 2 sittende i vannkant i vest sett fra avstand.
- 13.4 4 på hekkeplass i vest.
- 15.5 Kun 1 vipe på hekkeplassen i vest.

TJØSVOLL ØST-KILLINGTJØRN-ÅKRA ØST

- 29.3 1 ved Killingtjørn, 4 sittende på holmer i Tjøsvollvatnet pluss ei overflygende.
- 14.5 Ei vipe varslet ved Killingtjørn i SØ (J. Simonsen). Ingen på myra i vest (AKV).
- 21.5 Par med 2 unger ved Tjøsvollvatnet (AO).

ÅDLAND-FAGERLAND-ØVRE LIKNES

- 13.3 5 på hekkeplassen
- 20.3 8 med hekkeadferd på mark sør for skolen.
- 25.3 6 samme sted.
- 6.5 3 par med reir på Fagerland, 1 par med unger ved Årshaug og trolig 1 par vest av riksveien.

NEDRE LIKNES-STAVA

- 24.3 2 på leieareal Stava (AO).
- 28.3 3 Stavasanden NØ, 13 Stavasanden sør ved Ånå. 10 på Stava vest for fv 47 (åkerrikse-hekkeplass).
- 5.4 Nedre Liknes: 8 viper hvor av 4 ruget på samme jorde ved åkerrikselokaliteten.. 11 ved Ånå/Storsand hvor av 1 ruget pluss 2 på åker i NNØ
- 6.5 8 ind. hvor av 2 rugende på sauebeite/fjorårgjenlegg ved Storesand/Ånå.
- 7.6 6 viper varslet på gjenlegg nord for Bønasand. 1 ruget. 1 varslet på fuktig sauebeite SØ for Bønasand og kyststien. 4 varslende langs østsida av kyststien ved Skjoldmøyene hvor også 2 store unger ble sett. 2 lettet og fløy bort på sletta øst for Stavasanden.

FERKINGSTAD-STOL-LANGÅKER (INKLUDERT TAREVIKA OG JORDENE INNENFOR)

- 17.3 10 på hekkeplass (Lurane)
- 21.3 3 på Lurane, 5 på Tarevikmarkene
- 23.3 12 på Tarevik-jordene (AO)
- 28.3 7 på Tarevikjordene
- 29.3 1 på Stol (AO).
- 9.4 4 på Lurane, ingen på Stol.
- 19.4 1 par ved Stolånå øst for riksveien.
- 29.4 3 hekkepar på makene/åkrene ved Tarevika.
- 15.5 7 ind. på jordene ved Taravika. 2 par med unger sør for Lurane, på sauebeiter.

- 21.5 Ei vipe med 3 unger i veikant (ved fv.47) på Stol. Hele 21 vipere på jordene ved Tarevika.
28.5 Par med 3 unger på saubeite mellom Langåker garden og Lurane.

HOPTJERN-NESSJØEN-TAREVIKA NORD

- 10.3 4 på gjenlegg ved Nessjøen.
24.3 8 ved Hoptjørn, 14 ved Nessjøen, pluss 10 i sjøkanten (AO).
28.3 12 på gjenlegg Nes, 8 på Hop
29.4 16 ind. på gjenlegg hvor av 8 ruget.
8.4 12 vipere på gjenlegg på Nes hvor av hele 6 ruget. 1 par (1 ruget) på åker Nessjøen N.
6.5 14 vipere på gjenlegget ved Nessjøen.
8.5 Hoptjern: 17 ind. varlende over beiteområdet SSØ for tjernet.
10.5 8 par vipere mistet reir med egg eller unger da bonden pløyde opp gjenlegget. Forsøk på avtale om kompensasjon for å la arealet bli skåner til vipene var ferdige for sesongen førte ikke fram.
21.5 Totalt 16 vipere i lufta over hekkeområdet/gjenlegg og saubeite øst for Nessjøen. 2 rugende (omlegginger) og 3 store unger sett utenfor åkeren). Videre sørover mot Taravikårene i alt 3 varslende par.
28.5 5 rugende (omlegginger) på åker ved Nessjøen.
30.5 I alt 14 varslende vipere på kubeitene SSØ for tjernet. Unger sett.

KVILHAUG-HEMNES

- 20.3 Foreløpig vanskelig å skille rastende/trekkende vipere fra vipere med lokal tilhørighet i dette området.
28.3 12 i hekkeområdet. Flokk ca. 20 på Kvilhaug – lokale hekkefugler?
8.4 11 på Kvilhaug-markene, 17 i hekkeområdet på Hemnes (1 reirfunn: 2 egg).
11.5 12 vipere til stede i NV del av området: Nordtun-Kvilhaug. Pluss et par varslende nær Otravika.
14.5 12-14 par i hele området, flere har nå unger. «Kolonien» har flyttet mot sørøst og nærmere bebyggelsen og til dels øst for fylkesveien, trolig som en reaksjon mot predatorer (ravn/rev).

SANDHÅLAND-HAGA

- 28.5 3 varslende vipere nær Hagabukta, ett reir med 3 egg (Odd Vikingstad).

MJØLHUS

- 10.3 2 på restmark.
13.3 7 på hekkeplassen.
6.4 3 hanner syngende.
26.4 3 rugende.

NEDRE RISDAL (ROTAMYR)

- 17.3 3 på hekkeplassen.
28.3 6 ved Rotamyrdalen
8.4 7 ved Rotamyrdalen.
26.4 Alle vipene borte. Årsak: ei vipe var drept og spist på stedet.
7.6 Ikke bare vipene, men rødstilk, tjeld og fiskemåker borte fra den årvisse hekke lokaliteten. Flukten fra området kan skyldes opphenging av kattuglekasser i nærheten: et par ugler hadde unger. Det er tidligere vist at kattugle tar vipe ved at en fot med ring ble funnet i en kasse nær vipehekkeplass på Bygnes for noen år siden. Også her forsvant vipene – og kan aldri tilbake.

HILLESLAND-VIK

Det ble en svart vår for vipene ved Kvitamyrr. Parene ble utsatt for eggplyndring til de ga opp. Rev i området.

- 9.3 5 på Hillesland
- 10.3 10 i søre enden av Hilleslandsvatnet
- 11.3 14 i søre enden av Hilleslandsvatnet
- 20.3 1 med reirgroping nær åkeren hvor det var hekking i fjor, Hillesland
- 22.3 4 ved vatnet i sør, 2 ved Kvitamyrr
- 28.3 1 på beite ved vatnet i SV, 2 syngende over vatnet i sør, 1 i Kvitamyrr.
- 6.4 1 rugende hunn pluss en hann på kubeite ved vatnet i SV og 1 hann ved Kvitamyrr.
- 26.4 1 fortsatt rugende på beite, pluss ei enslig. 1 par ved Kvitamyrr hadde trolig reir med egg.
- 6.6 2 par med 2 unger hver på kubeite og på åker sør for vatnet. 1-2 enslige vipere til i området.
Ingen ved Kvitamyrr.

HEGGHEIM-DALE (GAMLAMYRÅ)-TJØSTHEIM

- 2.5 4 ind. vest for Kvednabekken. Hadde tilhold noen dager med sang/spill, men forlot området.

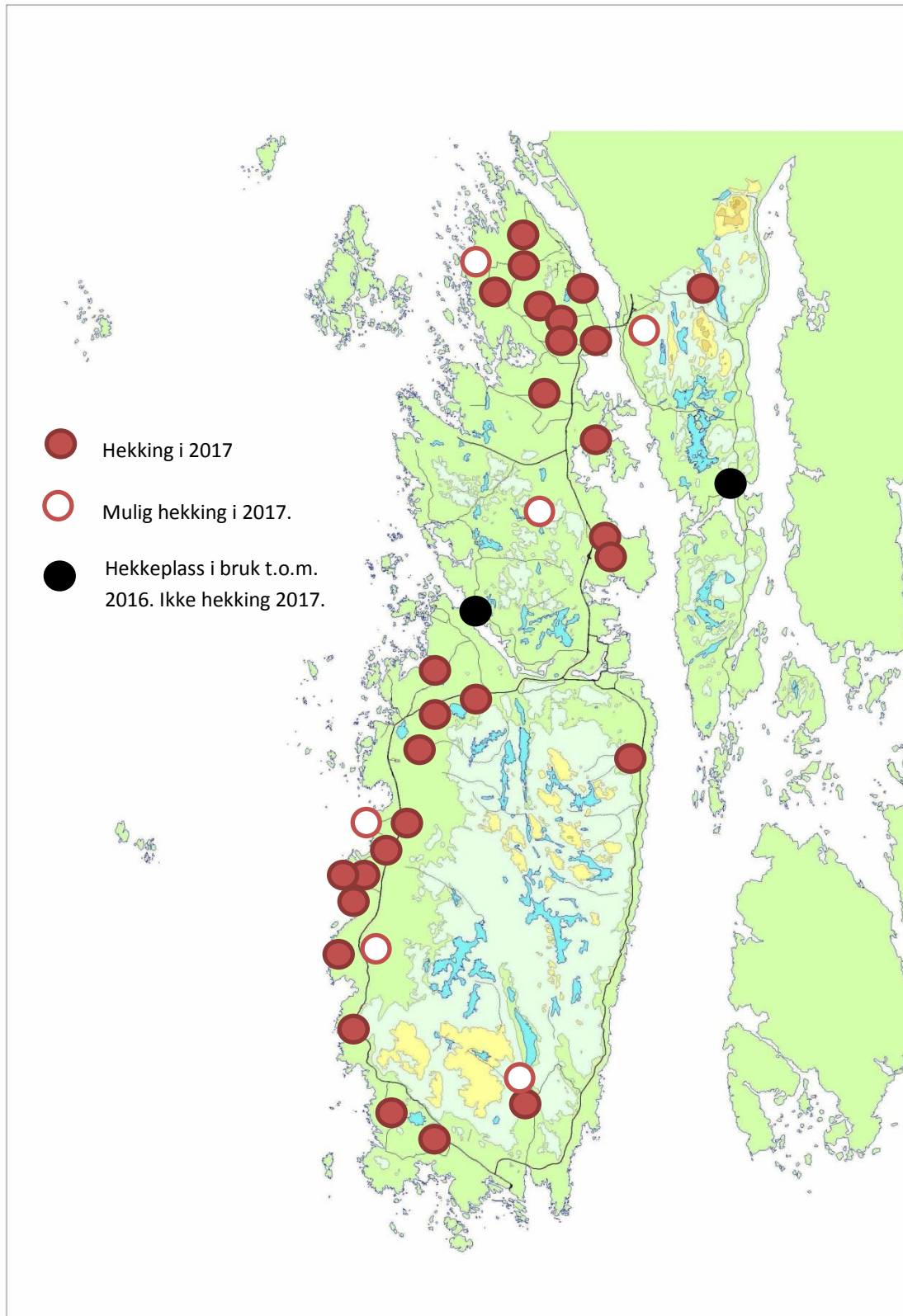
SPANNE

- 13.4 I alt 14 vipere i lufta over hekkeområdet på det meste. Sang og varsling.

Bestandstall 2011-17

Sted/antall individer	2017	2016	2014	2013	2012	2011
Osnes-Vikjå	4	6	12	10	10	2
Hauske-Håland	10	6	14	20	18	20
Skjølingstad	2	2	-	-	-	-
Grøningå-Brekkedalen-Munkas	19	22	20	22	11	20
Stangemyrane nord	8	6	22	10	7	28
Stangemyrane sør-Øvre Hauge	16	18	12	12	6	10
Øvrabø-Nedre Hauge	39	14	34	27	20	18
Gunnarshaug-Storasund	16	12	12	12	14	24
Bøvatnet -Bø-Nordbø	5	8	6	11	16	10
Lande-Utvik(Rehaugane)	35	24	50	24	38	16
Skeie (Sletthei)	0	0	12	20	20	20
Fiskåvatnet nord (Kongsheiå)	0	0	4	10	12	4
Sørbø	4	7	12	6	2	6
Våge	0	0	0	2	-	-
Kolstø	0	0	9	2	8	10
Meland	4	6	6	6	8	10
Håvik (Myrvang til tunellen)	19	19	34	18	20	20
Vorrå/Rabben	0	0	0	0	2	6
Nordstokke	4	6	6	4	3	2
Sund nær Ytraland	0	0	14	12	16	12
Sund ved Rossavatnet	0	0	0	2	4	0
Veavarden-Sletten-Mannes	11	6	0	3	2	6
Heiavatnet	4	4	3	3	10	4
Haringstad-Veamyrå	4	2	6	4	6	6
Tjøsvoll øst-Killingtjørn-Åkra øst	2	6	5	5	0	0
Ådland øst	0	0	0	0	10	10
Ådland/Fagerland--Øvre Liknes	11	6	4	8	16	20
Nedre Liknes-Stava-Storesand	38	16	10	14	18	33
Ferkingstad-Stol-Lurane	10	26	6	12	18	6
Hoptjern	16	11	10	11	16	6
Nes/Nessjøen	18	12	11	12	4	10
Langåker sjølangs mot Nes	6	2	4	5	12	10
Langåker Ø og Tarevikmarkene	10	6	2	6	4	8
Stol	4	0	0	4	6	2
Hemnes-Kvilhaugsvik	26	23	32	30	32	32
Sandhåland-Haga	3	3	2	6	6	12
Mjølhus-Sandve	6	2	4	8	6	4
Hålandsdalen (Høyenes)	0	0	0	2	2	-
Nedre Risdal/Sørhåland	7	4	6	3	4	-
Vik-Hillesland (Kvitamyrr)	4	6	5	7	6	10
Heggheim-Dale-Tjøstheim	4	2	2	0	3	2
Norheim-Moksheim	0	0	6	10	-	-
Spanne	14	21	10	10	3	-
Røyksund	0	0	8	2	-	-
Sum	397	314	423	401	394	422

Kart over hekkeplassene i 2017

Bestandstabellen foran viser at forekomsten av hekkende vipper i Karmøy i perioden 2011-17 har variert mellom 314 og 423 individer. Etter som ikke alle hekkeplassene var kjente de to først årene,, er summen av vipper for lave her. Vi kan derfor i løpet av prosjektperioden se enn viss nedgang i bestanden, en trend som kan ha blitt brutt i 2017. Det ingen klar tendens til at bestanden nå er på rask nedtur eller på vei ut. Vi kan ane en stabilisering av antallet på rundt 200 hekkepar i kommunen.

Selv om opptellingene ikke tyder på en rask avvikling av vipa som hekkefugl i Karmøy, er det klart at antall hekkeplasser har blitt stadig færre. Som kartet viser fortsetter sammentrekningen av hekkeutbredelsen i 2017. Noen hekkeplasser hvor vipene etablerte territorier, ble totalt forlatt igjen like før eller etter egglegging. Slike områder ble Heggheim-Dale-Tjøstheim og Rotamyr på Nedre Risdal. På den positive sida har flere tradisjonelle hekkeplasser hatt oppgang sammenlignet med de siste årene, med Øvrabø-Nedre Hauge, Gunnarshaug og Mannesmarka som eksempler.

Tallene i besatndsoversikten er basert på flere opptellinger gjennom den sentrale hekketida. Normalt er det høyeste antallet observerte vipper med tegn til hekking benyttet. Der tallene har variert en del gjennom sesongen, er gjennomsnittsverdier benyttet.

Det utpeker seg fire kjerneområder for vipa i kommunen: 1. Vestsida av øya sjønært fra Hemnes i sør til Fagerland i nord. 2. Ved Karmsundet i området Håvik-Meland. 3. Nord-Karmøy på strekningene Lande-Øvrabø-Gunnarshaug og Stange-Hauskje. 4. På fastlandet ble det i 2017 kun registrert én hekkeplass, men denne huser til gjengjeld relativt mange vipper.

Valg av hekkebiotoper

Vipa kan ikke alltid velge hekkesteder «fra øverste hylle». Mange ideelle hekkebiotoper som har huset mange par inntil for få år siden, stod tomme i 2017. Årsakene er flere, men ulevelig predasjonstrykk er den viktigste grunnen til at vipper forlater gode hekkeplasser. Rev, vandrefalk og hønsehauk antas å være «verstingene». I tillegg må vipa skygge unna steder med mange katter i aksjon. Når det gjelder kråkefuglene, synes ikke vipene å ta noe særlig hensyn. Hekking foregår – også for en stor del vellykket – selv på steder med mye kråke og skjære. At begge artene er med på å redusere vipas hekkesuksess er nok likevel tilfelle.

Vipa står i skvis mellom predatorer, optimale biotoper for ungene å finne mat og skjul, samt lokaliteter der den slipper å få egg og avkom ødelagt av beitedyr og jordbruksmaskiner. Hva ender så vipa i Karmøy opp med å velge som hekkeplasser?

For det første må den ut av heiene og inn på aktivt jordbruksland. Her endrer gjerne åkrer, enger og beitemarker hurtig karakter, slik at et godt sted for unger å vokse opp i et år, kan være ulevelig det neste. Grøfting, beitetrykk og gjengroing er tre faktorer som spiller inn. Et nytt gjenlegg kan produsere mange unger det ene året, neste år står graset høyt og er ikke aktuelt som hekkeplass. En stor del av vipebestanden er derfor på konstant flyttfot. De mest stabile hekkeplassene de siste årene har vært å finne på større, beitemarker med små vannansamlinger, våte sig og sumpartier - og med relativt få beitedyr, men nok til å holde graset nede. Utenom disse er favorittsteder å finne på ferske gjenlegg (sprøytet, men ikke nødvendigvis utsatt for videre jordbearbeiding).

Killingtjørn ved Åkrehamn sett mot sør. Våtmarka er en årlig hekkeplass for vipa og en av få utmarksbiotoper hvor den ennå hekker. Den nye omkjøringsveien er planlagt her og vil trolig ødelegge denne verdifulle lokaliteten for et stort antall myr- og heifugler

På den trekanta beitemarka sør for Ådland skole hekket flere vipepar vellykka også i 2017. Sauene ble holdt borte i den mest kritiske fasen av ruge- og ungetida, noe som bidro til at vipeunger kom på vingene.

Øvrabø og Hauge er to av kjerneområdene for vipa i Karmøy. Fravær av treklynger og beitemark i kombinasjon med næringsrik myr- og sump er avgjørende for at vipene lykkes med hekkingen her. At de som driver jorda bryr seg og tilrettelegger for vellykka vipehekking er også viktig.

Fullagt kull ved Brekkedalen på Torvastad 9.4. Tidlig hekking er som regel mer suksessfull enn sein. Det er mange måter gårdbrukere kan hjelpe vipa på, f.eks. fjerne beitedyr bort fra hekkeplassene i april-juni, brakke eng og la gjenlegg ligge urørt i hekketida, felle treklynger og tynne i predatorene ved hjelp av lovlig jakt på bl.a. kråke, rev, mink og mår.

Jordleie

Samarbeidet med bøndene må forsterkes og utvides. Det må satses på møter og PR-virksomhet. Fra Vern vipa sin side. Erfaringene med jordleie og avtaler med bøndene om vipevennlig drift, har vært gode, men vi etterlyser flere bønder som er villige til å være med å avsette og forvalte åker og eng til beste for vipa. Å endre planer og bruk av arealer, dreier seg ofte om store verdier for bøndene og de fleste vil gjøre som de selv har planlagt eller som de alltid har gjort, uten noen endringer pga. vipehekking. Noen tusenlapper frister få til å gjøre endringer eller brakkelegge jord bare for å tilrettelegge for trygge og gode hekkeplasser for vipa. Vern vipa må komme i bedre dialog med flere bønder – for å finne måter som er mer effektive enn dagens – og som kan berge Karmøys vipebestand uten store økonomiske løft.

Borttrekk

En unge som har klart det – å vokse opp og bli flygedyktig. Strekker på vingene og vet at den om kort tid skal tilbakelegge en lang tur over åpent hav, til andre sida av Nordsjøen. Hemnes. 21.7.

Antall registreringer fra høsttrekket viste samme trend som for hekketida; en svak oppgang i forhold til 2016 hvis en legger antall august-funn fra Artsobservasjoner til grunn. Som normalt trakk vipene i hovedsak bort fra hekkeplassene i løpet av juli, de som ennå ble sett flokkvis på eller nær hekkeplassene i august, kan ha vært lokale fugler eller rastende fra andre steder – eller begge deler. De største flokkene ble 43 ved Tarevika 2.8, 40 på Hemnes 7.8 og 52 på Nes 14.8. Det er ikke usannsynlig at flertallet av vipene i disse flokkene bestod av de samme fuglene. Til sammenligning var den største flokken i fjor på 18 individer (26.8). Som vanlig ble svært få vipere sett i september-oktober. Største flokker ble 14 individer på åker ved Tarevika 1.-3.10 og 5 på Stava 9.10.

Merkinger og kontroller

Merkinger

11 unger ble merket og utstyrt med metall- og fargering i Karmøy i 2017.

Kontroller

Vipe med fargering J7NY merket som unge på Grøningå, Torvastad 4.6.14 ble kontrollert på samme sted 24.4.17 (KMS).

Vipe med fargering J72C merket som unge på Øvrabø, Torvastad 23.5.14 ble kontrollert i Inner Bay, Down, Nord-Irland 17.1.17.